

PROGRAMA DEFINITIU

Dijous, 18 d'octubre de 2018

9.00 h Recepció de les persones congressistes i lliurament de la documentació.

9.30 h Acte institucional i obertura del Congrés a càrrec de:

- Hble. Sr. Miquel Ensenyat Riutort, president del Consell de Mallorca.
- Sra. Francisca Coll Borràs, directora insular de patrimoni del Departament de Cultura, Patrimoni i Esports del Consell de Mallorca.
- Sr. Luis Azurmendi Pérez president de l'Asociación para la Conservación de los Molinos (ACEM).

10.00 h Primera sessió de comunicacions. Moderador: Dr. Sebastià Serra Busquets, director del Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts de la Universitat de les Illes Balears.

Bloc temàtic 1: Patrimoni immaterial, història, catalogació i protecció

1. Paola Galetti. «Las fuerzas de las aguas: molinos y batán/gualchiere en la Italia medieval»

2. Mario Sanz Elorza. «Los ingenios azucareros de la comarca de la Axarquía (Málaga)»

3. Francisco Javier Piñol Espasa. «Patrimonio molinológico y propiedad intelectual»

11.00 h Pausa- cafè.

11.30 h Segona sessió de comunicacions. Moderador: Dr. Andreu Ramis Puig-gros, professor de la Universitat de les Illes Balears i especialista en patrimoni immaterial.

4. Amara María Florido Castro. «Fuerteventura y su patrimonio industrial harinero»

5. Marciano Ortega Molina. «El Toboso, prólogo del escenario de la aventura de los molinos de viento, ¡realidad o ficción!»

6. Francisco José Martínez López i José Vicente Rodríguez Muñoz. «Molinos de viento desaparecidos recientemente en la región de Murcia»

7. Joana Maria Serra Figuerola. «Les veus del molí. De molins i moliners al cançoner popular de Mallorca»

8. Jaume Andreu Galmés. «Les sínies de l'antic terme de Petra (Mallorca)»

9. Lourdes Pérez Moral y Francisco Javier Muñoz Aguilar. «La chimenea del complejo oleícola de Pallarés Hermanos en Cabra (Córdoba)»

10. Julio Chocano Moreno. «Iconografía molera en los sancristobalones. Origen y significado»

11. María Paloma Vila Vilariño. «Transferencia cultural hispana en los molinos hidráulicos en la región de los lagos. Chile»

13.30 h Torn de preguntes i col·loqui (primera i segona sessió de comunicacions).

14.00 h Dinar (a càrrec de cada congressista).

16.00 h Tercera sessió de comunicacions. Moderador: Sr. Mario Sanz Elorza, vocal de l'ACEM.

12. Javier López Rider. «La Aceña de Villa del Río (Córdoba). Un ejemplo de patrimonio histórico y arquitectónico en el río Guadalquivir»

13. Manuel Martín Espigares. «Molinos hidráulicos harineros en los municipios del Parque Natural Sierra de Huetor: análisis documental y apuntes para la valorización de este patrimonio»

14. Constantin Canavas. «Molinos de viento de eje vertical: visión y realidad en una época de transición»

15. Margalida Bernat Roca i Natalia Soberats Sagreras. «ISTA SUNT MOLENDINA [...] SUPER ACQUAM DE CANETO. (Un abans i un després, Ciutat de Mallorca 1229-1232)»

16. Plàcid Pérez Pastor. «El conjunt molinar andalusí del Gorg Blau (Almallutx, Mallorca)»

Presentació dels pòsters corresponents al bloc temàtic 1

I. Bárbara Marie Van Sebroeck Lutiis Silveira Martins. «Cachaça and sugar mills in Ilhabela – Brazil: investigation and memory»

II. Luis J. Miguez Rodríguez. «Rodeznos (rodicios) de los molinos hidráulicos harineros, de la cuenca del río Navea en Chandrexa de Queixa (Ourense-España)»

17.15 h Torn de preguntes i col·loqui (tercera sessió de comunicacions i pòsters bloc temàtic 1).

17.30 h Pausa- cafè.

18.00 h Quarta sessió de comunicacions. Moderadora: Sra. Marta Vall-Llosera Ferrán, degana del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears.

Bloc temàtic 2: Arquitectura, enginyeria, paisatge, intervencions i usos nous

17. Luis Azurmendi Pérez. «Cartas y convenios sobre conservación del patrimonio. De la Carta de Venecia a la Declaración de Davos»

18. Maria Antònia Cladera i Marta Díaz-Caneja Marquinez. «Bones pràctiques en Conservació i Restauració del Patrimoni Industrial»

19. Manuel Navarrete Moreno. «Manuel Navarrete –Carpintero constructor de molinos e ingenios hidráulicos de madera»

20. Francesc Xavier Jufre García. «Les principals obres hidràuliques europees prèvies a la màquina de vapor. Marly a Versailles, La Samaritaine de París, les bombes de Peter Morice a Londres i els artificis de l'aigua de Juanelo Turriano a Toledo»

21. Andrés Eduardo Satizabal-Villegas. «Molinos de trigo en la Nueva Granada. Siglos XVII-XVIII»

22. Tarsicio Pastrana Salcedo. «El molino harinero en la huerta del antiguo convento Dominico de Cuilapam Oaxaca, México»

19.30 h Torn de preguntes i col·loqui (quarta sessió de comunicacions).

Divendres, 19 d'octubre de 2018

8.45 h Visita tècnica, a càrrec d'Aina R. Serrano Espases, coordinadora de la Unitat de patrimoni historicoindustrial de la Direcció Insular de Patrimoni del Departament de Cultura, Patrimoni i Esports.

Punt de trobada: carrer d'Eusebi Estada, núm. 1, al costat de l'estació del tren de Sóller.

Recorregut de l'autocar:

- Molins de vent d'extracció d'aigua de Can Morey. Pla de Sant Jordi (Palma). La família Barceló Seguí, propietària dels molins, també assistirà a la visita.
- Taller de restauració del patrimoni historicoindustrial (Marratxí).
- Conjunt etnològic de l'Hort d'en Copido, Pollentia (Alcúdia). També hi intervindran representants de l'Ajuntament d'Alcúdia, Bartomeu Vallori Marquès (arqueòleg) i José María Montero (arquitecte).
- Demostració de música tradicional mallorquina a càrrec de Pau i Càndic, colla de xeremiers.

13:30 h Dinar al restaurant Menestralia, Campanet (a càrrec de cada congressista. Preu del menú: 11 €).

16.00 h Cinquena sessió de comunicacions. Moderador: Sr. Joan Mesquida Pocoví, vicepresident de l'Associació d'Amics dels Molins de Mallorca.

23. R. Bruno Matos. «Análisis y caracterización de las Aceñas del río Ave en Noreste de Portugal- una perspectiva de su uso futuro»

24. Pablo Zapico Gutiérrez i Pablo Zapico Gómez-Collantes. «Recuperación de la traza de las presas tradicionales del entorno de la ciudad de León»

25. Vera Hofbauerová. «Restauració del molí paperer del Racó. Municipi de la Riba (l'Alt Camp)»

26. Joan Grau Mauri. «Les serradores del Pallar Sobirà. La serradora d'Àreu»

27. Gerardo Pérez Calleja. «El sistema hidráulico del Tajuña-Jarama-Tajo en el siglo XVIII y su influencia posterior»

28. Diego Martín de Torres. «Las presas del Tajuña a su paso por Morata de Tajuña»

17.30 h Pausa- cafè.

18.00 h Sisena sessió de comunicacions. Moderadora: Sra. Francisca Coll Borràs, directora insular de patrimoni del Departament de Cultura, Patrimoni i Esports del Consell de Mallorca.

29. Miguel Ángel Hervás Herrera, Ignacio Díaz-Ropero Cruz i Juan Bautista Sánchez Bermejo. «Restauración de los molinos de viento históricos de Campo de Criptana (Ciudad Real): Infanto, Burleta y Sardinero»

30. Gregorio Castejón Porcel i Gregorio Rabal Saura. «El sistema hidráulico molinar de la Rambla de La Murta (Región de Murcia)»

31. Ignacio Matoses Ortells. «Análisis histórico y constructivo del Molí del Pasiego»

32. Rosa María Fuertes García i Ana María Espinar Cappa. «Vestigios de una estructura hidráulica en el castillo de San Lorenzo (Málaga)»

33. Llorenç Vila Socias, Maria Llinás Riera i Miguel Ángel Hervás Herrera. «Excavació arqueològica, consolidació i enregistrament 3D del molí del Dimoni (Palma)»

34. Assumpció Carrió Crespí. «Projecte de parc agrari al molinar de Palma. Punt de partida: els molins de vent d'extracció d'aigua»

19.30 h Torn de preguntes i col·loqui (cinquena i sisena sessió de comunicacions).

Dissabte, 20 d'octubre de 2018

9.00 h Setena sessió de comunicacions. Moderador: Sr. Luis Azurmendi Pérez, president de l'ACEM.

35. Fernando Colmenarejo García. «Del poder de la maquila al poder de la industria moderna. Principio y final de un diseño hidráulico medieval: el caso del molino y batán MB-13, en Colmenar Viejo, Madrid»

36. Glenda Graziani Echávarri, Antoni Ferrer Abárzuza i Helena Kirchner Granell. «Es Molinot. Primeros resultados de la excavación de un molino de cubo (Eivissa, Islas Baleares)»

Presentació dels pòsters corresponents al bloc temàtic 2

III. R. Bruno Matos. «Proyecto de Rehabilitación del Molino de San Marçal en V.N. de Famalicão - Portugal»

IV. Victor Manuel Cabrera García. «Revitalizar para conservar los molinos de viento de Canarias»

V. Gloria Rivera Lamela. «Estudio, rehabilitación y nuevos usos para el molino hidráulico el Rodezno (Ubrique, Cádiz)»

VI. Joan M. Rius Gibert. «Mantenimiento de los molinos de agua del dominio público de las carreteras de Mallorca (2012-2018)»

VII. Teresa Nieto Gil. «Restauració de la Tafona de Conques (Puigpunyent)»

9.30 h Torn de preguntes i col·loqui (setena sessió de comunicacions i pòsters bloc temàtic 2).

9.45h Vuitena sessió de comunicacions. Moderador: Dr. Miquel Àngel Capellà Galmés, vocal de la Societat Arqueològica Lul·liana.

Bloc temàtic 3: Xarxes i museus virtuals, noves tecnologies, turisme, interpretació i divulgació

37. Massimiliano Grava, Fabio Lucchessi i Giancarlo Macchi. «El uso de los SIG (Sistemas de Información Geográfica) en la arqueología industrial: el caso de las manufacturas de Toscana antes de la unidad de Italia (1861)»

38. Almudena Herrera Peral i Maria Luisa Ruiz-Bedia. «Interpretación de molinos hidráulicos ABP»

39. Margarita Barrera Cañellas i Luciana Melo Pereira. «El molino como apuesta innovadora en el turismo de negocios»

40. Sara Carallo. «The mills of the Valle dell'Amaseno, a productive memory of the territory»

41. Ángela López Sabater. «Sólo se protege y conserva lo que se conoce y se valora. El funcionamiento de los molinos»

42. Arturo Gallia. «Entre trigo y agua. Los molinos de viento, de la función económica a la turística en la isla de Ítaca (Grecia)»

11.00 h Pausa- cafè.

11.30 h Novena sessió de comunicacions. Moderadora: Sra. Aina R. Serrano Espases, coordinadora de la Unitat del patrimoni historicoindustrial. Direcció Insular de Patrimoni. Departament de Cultura, Patrimoni i Esports.

43. Francisco José Martínez López, José Vicente Rodríguez-Muñoz i Adrián Gambín-Rabadán. «Realidad virtual e itinerarios didácticos: la ruta de los molinos de viento de Fuente Álamo de Murcia (Región de Murcia)»

44. Zacarías López-Barrajón Barrios. «Los molinos de viento manchegos: fuente de inspiración y motivo de mecenazgo»

45. José Pascual Tortella. «Pasado, presente y futuro de los molinos de viento de Mallorca»

46. María José Sureda Hueso. «Molinos y sus nuevos usos. Molinos convertidos en museos en Mallorca»

47. M. Brígida Gomila Juaneda. «Les rutes dels molins de Balears. Propostes de turisme cultural»

48. Christopher Cleere. «The conservation, Restoration and Reuse of a Mallorcan Windmill Following Historic-Sustainable Concepts: a Case Study on the Molí d'en Portella»

Presentació dels pòsters corresponents al bloc temàtic 3

VIII. Daniel Avià Rosselló. «Molins aiguaders, activitat STEAM amb LEGO»

IX. Pedro Jesús Fernández Ruiz i Carmen María Leal Martínez. «Robótica educativa para difundir el patrimonio de la Huerta de Murcia»

X. Ainhoa Pancorvo i Picó i Helena Rovia i Siuró. «El molí de Cal Guirre. Exemple de divulgació del passat moliner de la Vall d'Or (Navès, Solsonès. Província de Lleida)»

XI. Sergio Pacheco Moreno. «El Plan PatrimurSOS: por la conservación del patrimonio hidráulico de la Huerta de Murcia»

XII. Francisco José Martínez-López, José Vicente Rodríguez-Muñoz i Adrián Gambín-Rabadán. «Metodología para introducir la realidad virtual en un itinerario didáctico: el caso de la ruta de los molinos de viento de Fuente Álamo de Murcia (Región de Murcia)»

XIII. José Antonio Martínez Pando. «Molinos del Campo de Cartagena. Unos gigantes dormidos»

XIV. Marina Moner Carayol. «Centre de recerca plàstica Miquel Barceló»

XV. Sebastià Serra Busquets i Brígida Gomila Juaneda. «Itineraris de turisme cultural: molins fariners de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera»

13.30 h Torn de preguntes i col·loqui (vuitena i novena sessió de comunicacions i pòsters bloc temàtic 3).

13.50 h Presentació de conclusions i acte de clausura del XI Congrés Internacional de Molinologia a càrrec de:

- Sra. Francisca Coll Borràs, directora insular de Patrimoni del Departament de Cultura, Patrimoni i Esports del Consell de Mallorca.
- Sr. Luis Azurmendi Pérez, president de l'Asociación para la conservación de los molinos (ACEM).

Lliurament dels certificats de comunicants, pòsters i assistents.¹

14.00 h Dinar (a càrrec de cada congressista).

16.00 h Visita guiada i gratuïta per la ciutat de Palma.

21.00 h Sopar de clausura al celler sa Premsa, plaça del Bisbe Berenguer de Palou, núm. 8., 07003 Palma (a càrrec de cada congressista. Preu del menú: 29 €)

---

¹S'entregarà el certificat únicament a les persones que hagin assistit al Congrés. Així mateix, només es publicaran els treballs que s'hagin llegit durant el Congrés.

Diumenge, 21 d'octubre de 2018

9.30h Assemblees generals de l'ACEM.

Lloc: Saló d'actes del Centre Cultural la Misericòrdia (entrada pels jardins), Via Roma, 1. 07012 Palma

12-13h Visita guiada i gratuïta a l'edifici del Gran Hotel, seu del Congrés, amb el títol «Vive el Modernismo».